

Regionale miljøkrav mot avrenning til vann Vestfold og Telemark

Kompetansesamling 05.10.2023

Hilde Marianne Lien, landbruksavdelingen

Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark

13.10.2023

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Prosjektplan

Regionale miljøkrav i jordbruket Vestfold og Telemark

Versjon 4

Dato: 17.08.2023

Prosjektansvarlig:

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Oppstart: Desember 2022

Regionale miljøkrav kan gjelde fra 01.01.2025

2. Prosjektorganisasjon

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark har ansvar for prosjektet, og har organisert prosjektet med følgende grupper:

Prosjektleder: Hilde Marianne Lien

Arbeidsgruppe hos Statsforvalteren

- Miljøavdelingen: Gunnar Kleven og Lill Natalie Allum
- Landbruksavdelingen: Hilde Marianne Lien, Everdien van Weeghel og Ingunn Haldorsen Sømme, Even Bjørk (fra 1. oktober 2023)

Styringsgruppe: Direktør for miljøavdelingen (Grethe Helgås) og Landbruksdirektør (Olav Sandlund)

Ressursgruppe: faglaga, vannområdene, kommunene, Norsk landbruksrådgiving og fylkeskommunen

Gjennomføre konsekvensutredning

En forskrift har positive og negative effekter. De positive effektene er effektene på vannkvalitet, og på lengre sikt opprettholde/forbedre matjorda. De negative effektene er konsekvensene for matproduksjonen.

Følgende punkter må utredes/oppdateres i en konsekvensutredning:

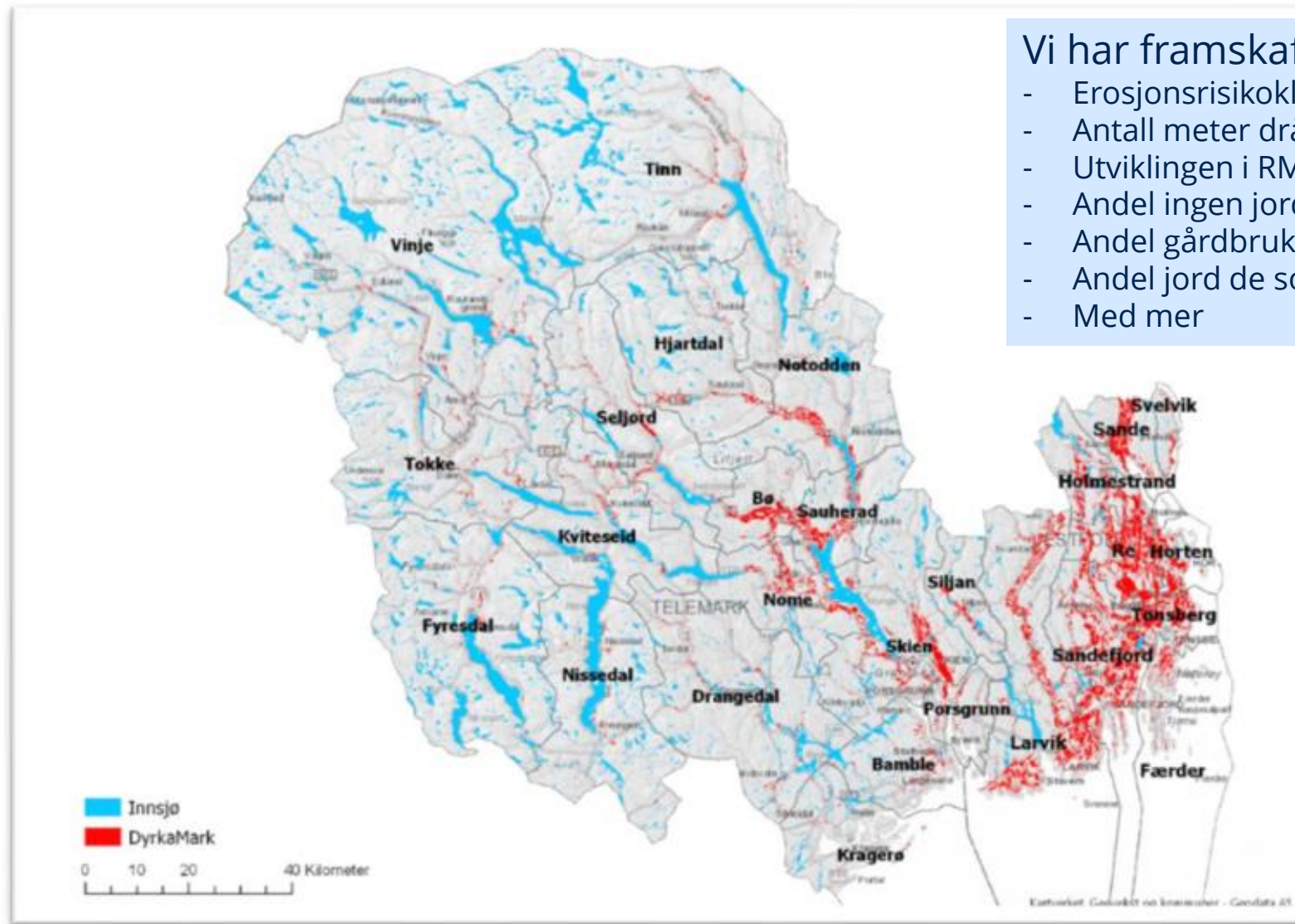
- Produksjonsmessige virkninger (i dag og fremtidig) – avtale med NIBIO
- Effektene av tiltakspakkene på vannmiljøet, inkl. kostnadseffektivitet for ulike pakker - NIBIO

Kunnskapsgrunnlaget må beskrives i rapport til høringen:

- Grad av påvirkning fra jordbruket – Vann-nett
- Økologisk miljøtilstand i vannforekomstene – Vann-nett
- Agricat P 2019 – med tall for avrenning fra jordbruket
- Tiltakspakker i jordbruket 2022-2027, i tiltaksprogrammet til regional vannforvaltningsplan
- Kilderegnskapet (forurensningsregnskap)
- Avlastningsbehov for jordbruket
- Beregninger av effekt av kantsoner langs vassdrag, NIBIO i 2022
- Hva har vi lært av de frivillige virkemidlene (RMP)?
- I hvilken grad differensiering mtp ulike krav i ulike soner er hensiktsmessig
- Konsekvensene for satsene for RMP-tilskudd

Dyrka mark i Vestfold og Telemark

Vi har framskaffet:

- Erosjonsrisikoklasser i dekar per kommune
- Antall meter dråg per kommune
- Utviklingen i RMP-tiltak
- Andel ingen jordarbeiding om høsten per kommune
- Andel gårdbrukere som søker RMP
- Andel jord de som søker RMP driver
- Med mer

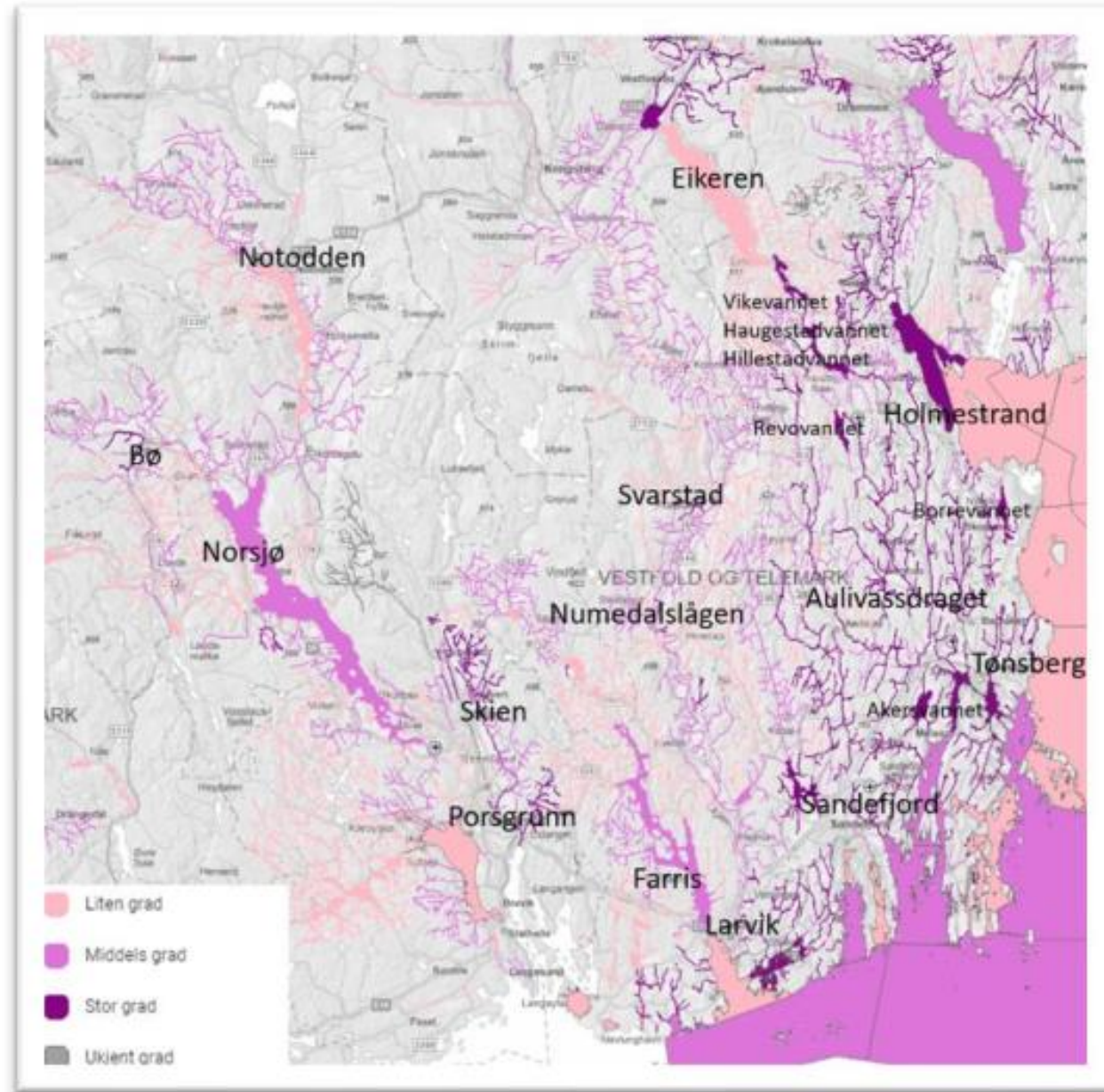
Prioriterte områder – avrenningstiltak – RMP 2023

Areal under
marin grense

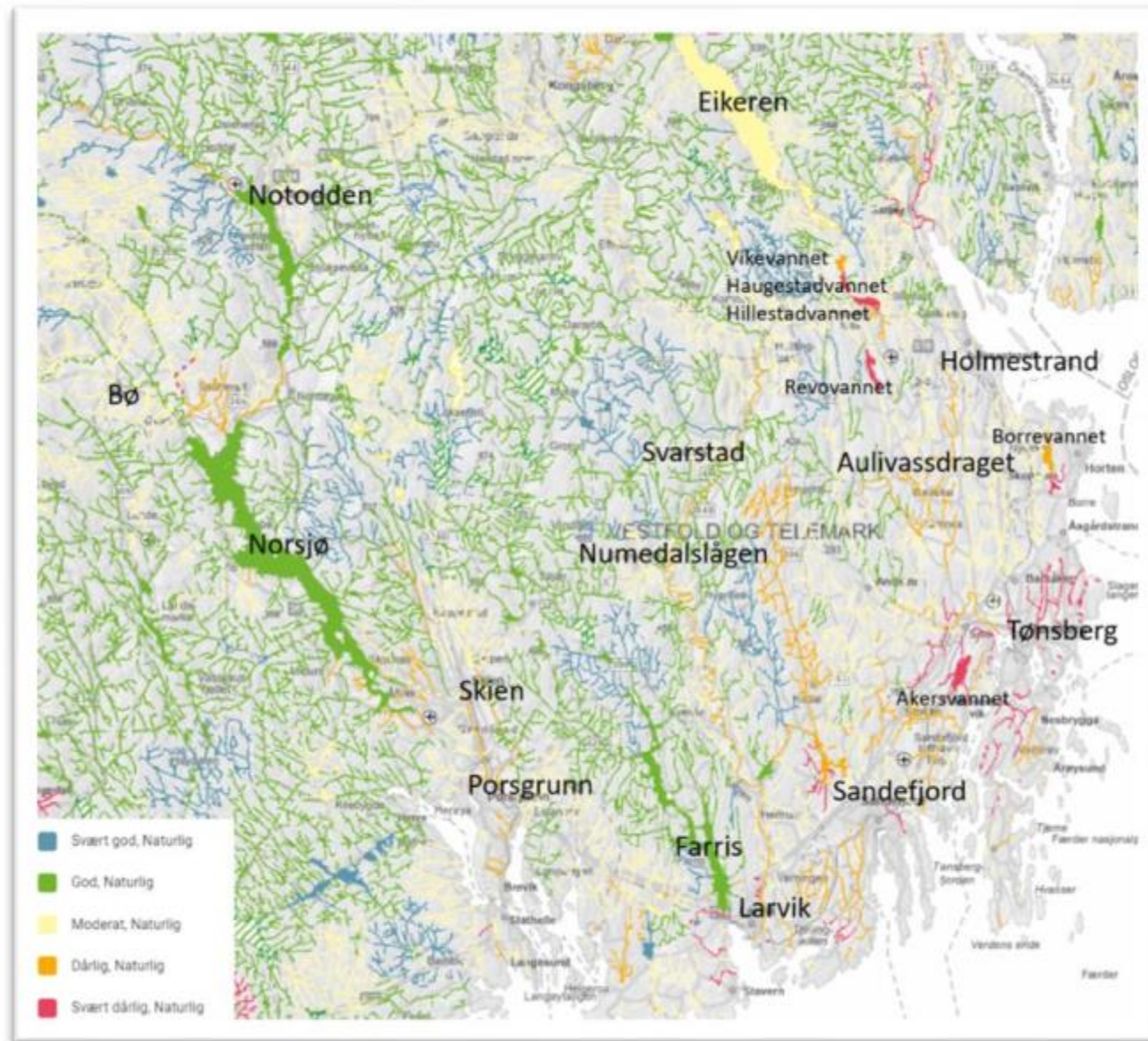
Påvirkning fra Jordbruket på vannforekomstene

Kartutsnitt fra Vann-nett.no – grad av påvirkning fra jordbruket

Økologisk miljøtilstand i vannforekomstene

per april 2023

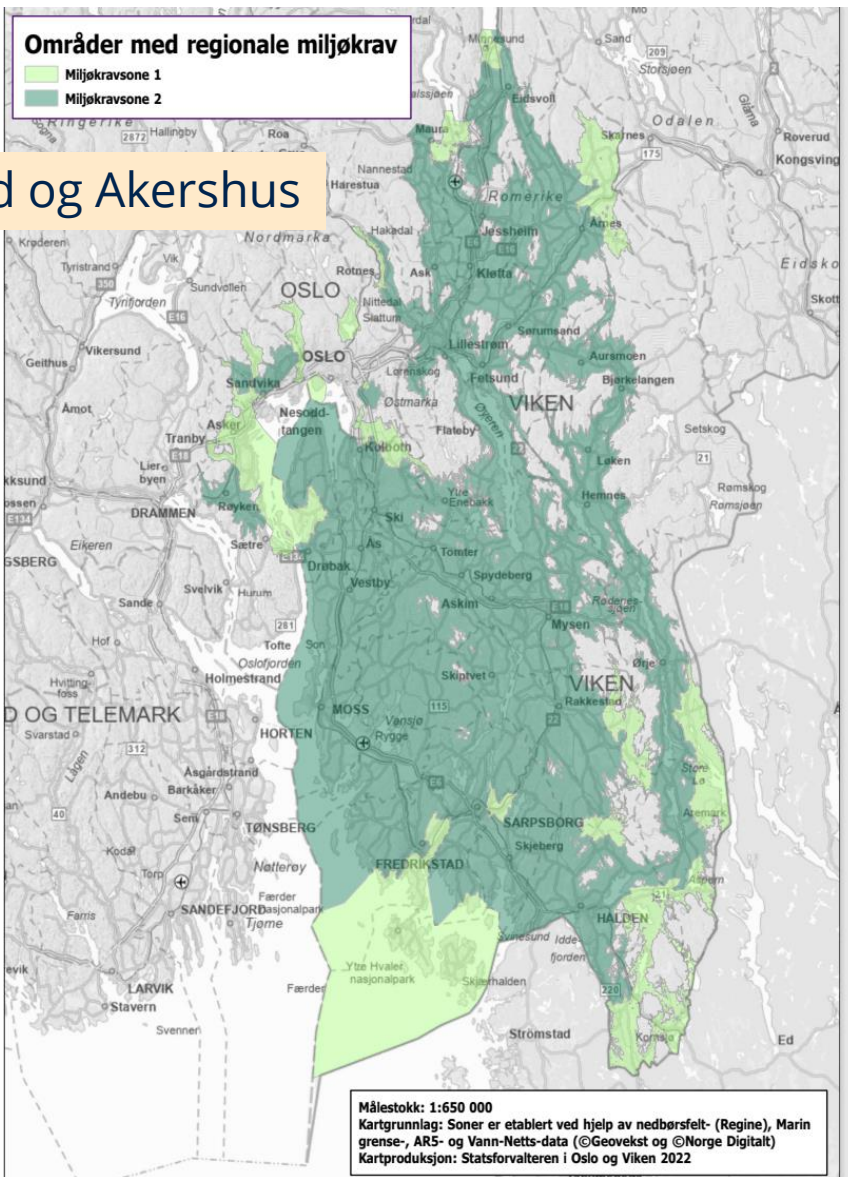
Akersvannet i Tønsberg og Sandefjord.

Foto: Natalie Allum

Grunnlag for vurdering av soner- (ikke bestemt enda)

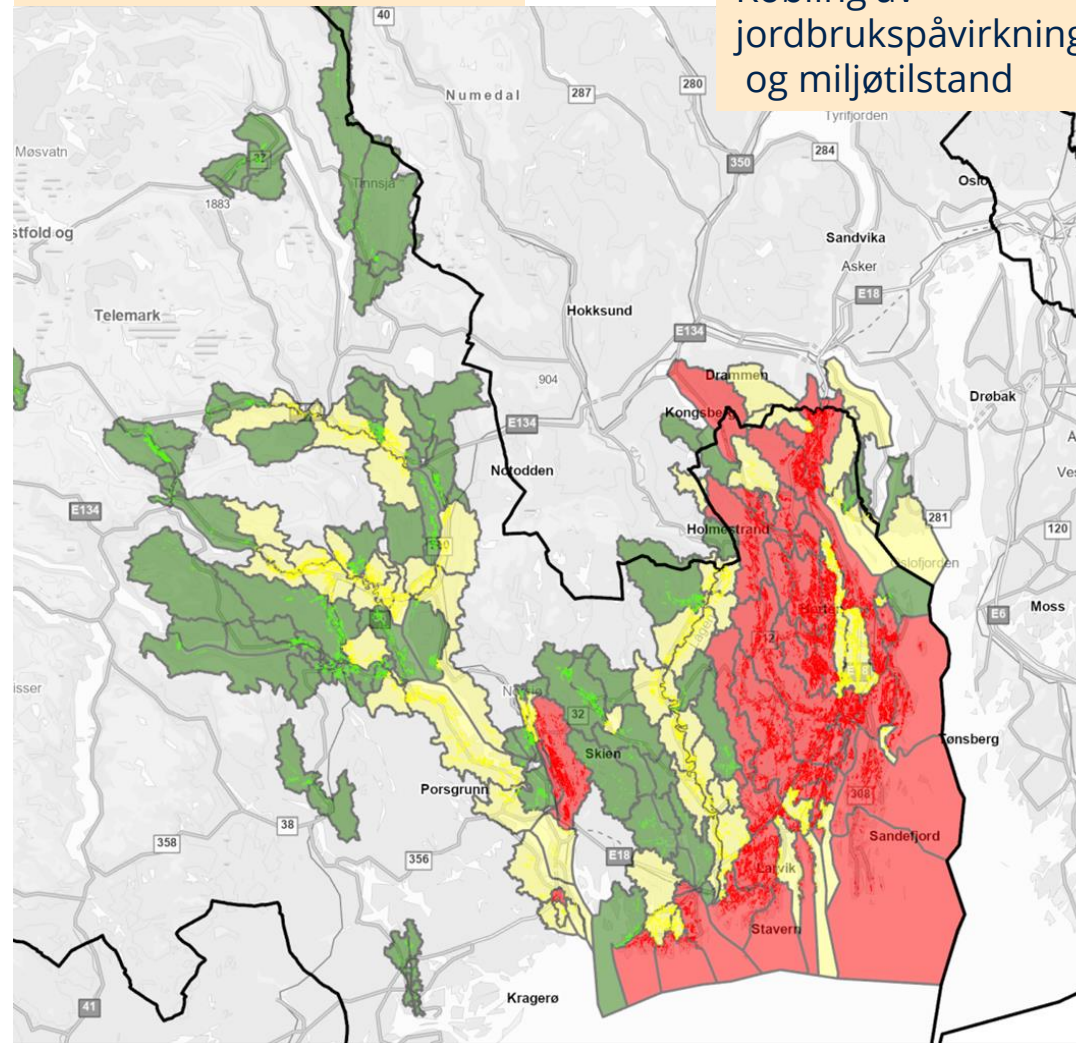

Østfold og Akershus

Vestfold og Telemark

Kobling av jordbrukspåvirkning og miljøtilstand

Østfold og Akershus

MILJØKRAV

1. Ikke jordarbeide nærmere enn 2 meter fra nedløpskummer
2. Erosjonsutsatte dråg skal ikke jordarbeides om høsten
3. Buffersoner langs alle vassdrag som mottar avrenning fra jordbruksarealer
4. Flomutsatte arealer skal ikke jordarbeides om høsten
5. Erosjonsklasse 3 og 4 skal ikke jordarbeides om høsten

Krav 6 - sone 2:

- ✓ Minst 60 % av foretakets fulldyrkede areal skal overvintre med plantedekke:
 - kornstubb
 - gras
 - direktesådd fangvekst
 - direktesådd høstkorn

Lett høstharving tillates i høstkorn og høstraps

Grønnsaker, poteter, frukt og bær er ikke med i 60/40
Kun krav 3 gjelder

Buskerud, Innlandet og Rogaland er i gang med arbeidet med miljøkrav
Trøndelag skal i gang nå....

Det er pågående samarbeid mellom fylkene som VT er del av.

Vestfold og Telemark – krav som vurderes

Bufferoner langs vassdrag

Foto: Hilde Marianne Lien – kantsone i Horten kommune

Erosjonsutsatte dråg – krav

Foto: NIBIO

Erosjonsklasse 3 og 4 – ikke pløye om høsten

Foto: H.M Lien

Flomutsatte areal – ikke jordarbeide om høsten

Foto: Julie Wiik, NLR

60/40 regelen
- Aktuell?

Kunstgjødsel – krav??
- Mengder?
- Delt gjødsling?
- Spredemetode?

Egen bestemmelse??

Radkulturer generelt

- krav til bufferoner langs vassdrag

Grønnsaker og poteter

- Også krav til grasdekte vannveier i
erosjonsutsatte dråg???

Andre tiltak??

Buffersone langs alle vassdrag som mottar avrenning fra jordbruksareal

Dette gjelder i Østfold og Akershus:

Vassdrag med årssikker vannføring

2 + 6 meter varig vegetasjon
eller

2 meter varig vegetasjon + areal i stubb med minst 20 meters bredde

Foto: Hilde Marianne Lien – kantsone i Horten kommune

Vassdrag uten årssikker vannføring

6 meter varig vegetasjon
eller

areal i stubb med minst 20 meters bredde

Kan dette forenkles?

Må konsekvensutredes....

	Grasdekt kantsone, korn	Grasdekt kantsone, radkultur	Grasdekt kantsone totalt
Horten	6 871		6 871
Holmestrand	24 147	10 242	34 389
Tønsberg	56 622	1 003	57 625
Sandefjord	47 366	551	47 917
Larvik	22 555	2 431	24 986
Færder		405	405
VESTFOLD	157 561	14 632	172 193
Porsgrunn			0
Skien	17 522	7 835	25 357
Notodden			0
Siljan	1 616	227	1 843
Bamble			0
Nome	1 206		1 206
Midt-Telemark	27 607		27 607
TELEMARK	47 951	8 062	56 013

Omsøkt i RMP 2022

Erosjonsutsatte dråg skal ikke jordarbeides om høsten

kommune	navn	Lengde (meter)
3801	Horten	88 926
3802	Holmestrand	277 758
3803	Toensberg	546 349
3804	Sandefjord	538 317
3805	Larvik	469 274
3806	Porsgrunn	42 363
3807	Skien	164 174
3808	Notodden	104 009
3811	Faerder	55 654
3812	Siljan	34 729
3813	Bamble	47 465
3814	Krageroe	33 179
3815	Drangedal	27 479
3816	Nome	106 591
3817	MidtTelemark	241 963
3818	Tinn	129 923
3819	Hjartdal	87 818
3820	Seljord	73 783
3821	Kviteseid	54 405
3822	Nissedal	23 643
3823	Fyresdal	59 560
3824	Tokke	81 645
3825	Vinje	85 238

Meter dråg per kommune

Stubb på arealet = OK

Hvis det pløyes på arealet
- må ha 6 meter grasdekket sone?

Hvordan vurdere erosjonsutsatt?

Foto: NIBIO

	Grasdekt vannvei i korn	Grasdekt vannvei i radkultur	Grastripe i korn	Vannvei totalt	Vannvei og grastripe totalt
Horten	1 893		16	1 893	1 909
Holmestrand	1 705			1 705	1 705
Tønsberg	2 861	559	863	3 420	4 283
Sandefjord	3 108	164	73	3 272	3 345
Larvik	864			864	864
Færder		917		917	917
VESTFOLD	10 431	1 640	952	12 071	13 023
Porsgrunn	263			263	263
Skien	1 226	785	590	2 011	2 601
Notodden		144		144	144
Siljan	18			18	18
Bamble	726			726	726
Nome				0	0
Midt-Telemark	1 667			1 667	1 667
TELEMARK	3 900	929	590	4 829	5 419

Omsøkt i RMP 2022

Flomutsatt areal skal ikke jordarbeides om høsten

Foto: Julie Wiik, NLR

Østfold og Akershus:

Flomutsatte arealer skal ikke jordarbeides om høsten. På flomutsatte arealer der flom medfører erosjon skal det være 6 meter varig vegetasjon i tillegg til 2 meter vegetasjonssone.

Flomutsatte arealer: Arealer som oversvømmes jevnlig, minst en gang hvert 10. år, i forbindelse med høy vannføring i vassdragene. Arealer som oversvømmes på grunn av oppsamling av regnvann eller smeltevann på overflaten/bakken er ikke definert som flomutsatt areal.

Ingen jordarbeiding om høsten i erosjonsklasse 3 og 4

% av arealet	Klasse 1	Klasse 2	Klasse 3	Klasse 4
Viken*	51	33	16	1
Vestfold	34	44	17	5
Telemark	22	45	24	5

* Gjelder kommunene i Viken med miljøkrav

Foto: H.M Lien

Østfold og Akershus:

Lett høstharving til høstkorn eller høstoljevekster tillates likevel på arealer som ikke er omfattet av miljøkrav 2, 3 og 4

Krav 5

Fulldyrka mark med stor eller svært stor erosjonsrisiko (erosjonsrisikoklasse 3 og 4) skal ikke jordarbeides om høsten. Lett høstharving til høstkorn eller høstoljevekster tillates likevel på arealer som ikke er omfattet av miljøkrav 2, 3 og 4.

Lett høstharving: Harving som ikke er dypere enn 10 cm. Rett etter harvingen skal det være minst 30 % planterester i overflaten.

Skal samme krav gjelde i VT?

60/40-regelen

Østfold og Akershus

- ✓ Minst 60 % av foretakets fulldyrkede areal
 - skal overvintre med plantedekke:
 - kornstubb
 - gras
 - direktesådd fangvekst
 - direktesådd høstkorn
 - lett høstharving tillates i høstkorn og høstraps

NB: Grønnsaker, poteter, frukt og bær er ikke med i 60/40

- Kun krav 3 gjelder (bufferoner)

De som søkte RMP i VT i 2022: Hvor mye jord driver de?

Vestfold: 54 % av gårdbrukere søker RMP

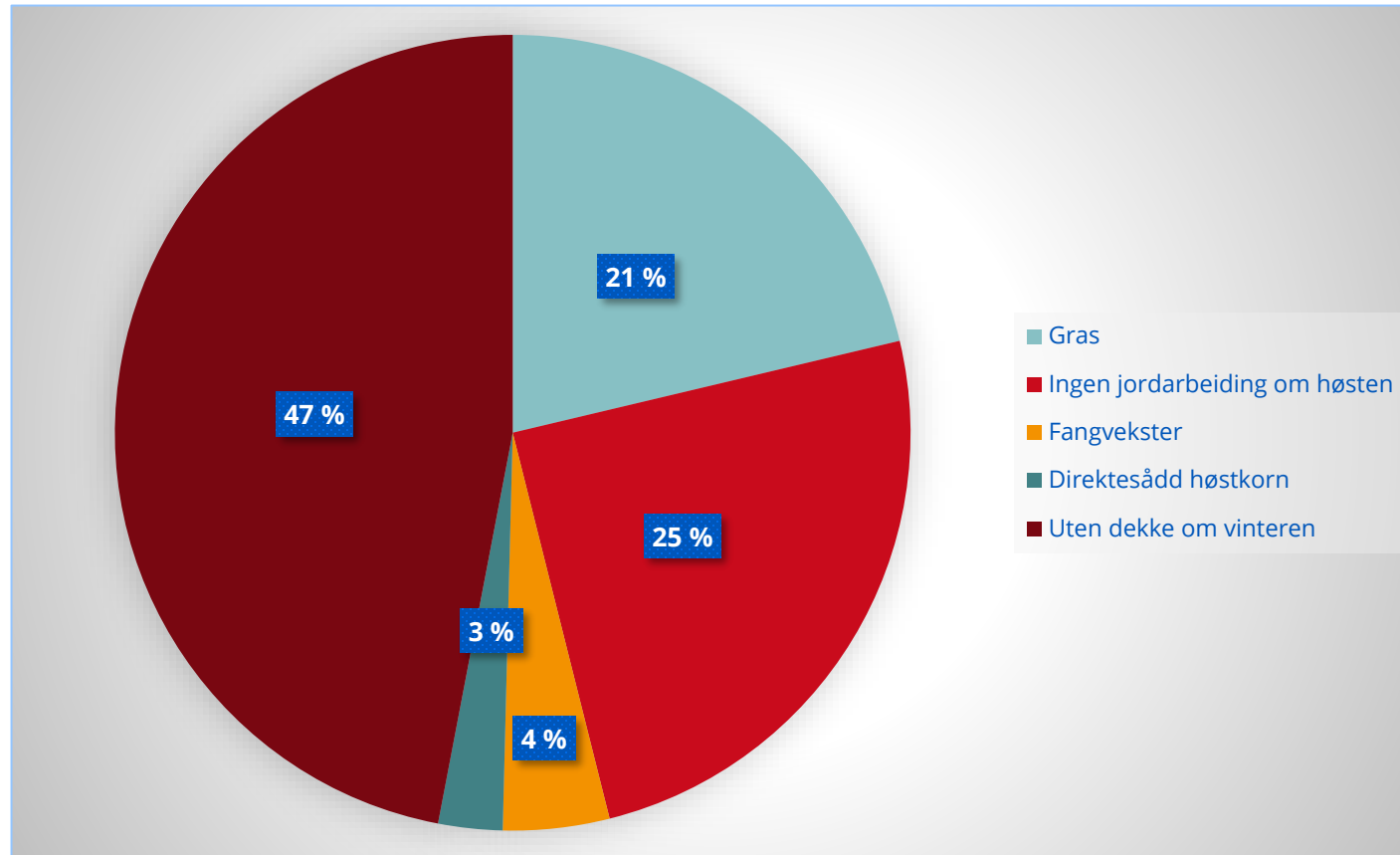
Disse disponerer 78 % av fulldyrka areal

Telemark: 48% av gårdbrukere søker RMP

Disse disponerer 70 % av fulldyrka areal

Bruk av fulldyrka areal Vestfold 2022

Areal med plantedekke
eller stubb om vinteren:
53 % - 195 766 daa

Areal uten plantedekke
eller stubb om vinteren:
47 % - 173 535 daa
(inkl. grønnsaker og poteter)

Kornområdene i Telemark:

- har mer enn 60 % med plantedekke om vinteren pga større andel grasarealer

Ingen jordarbeiding om høsten – 2022 (RMP)

For vårkorn:

	% ingen jordarbeiding om høsten
Horten	61
Holmestrand	51
Tønsberg	59
Sandefjord	55
Larvik	53
Færder	7
Porsgrunn	82
Skien	70
Notodden	56
Siljan	74
Bamble	12
Nome	60
Midt-Telemark	69
VESTFOLD	54
TELEMARK	64

For alt korn:

Pga mye grønnsaker og poteter

	% ingen jordarbeiding om høsten
Horten	46
Holmestrand	43
Tønsberg	44
Sandefjord	40
Larvik	38
Færder	5
Porsgrunn	80
Skien	55
Notodden	49
Siljan	66
Bamble	11
Nome	48
Midt-Telemark	61
VESTFOLD	40
TELEMARK	54

Framdriftsplan per 5.okt 2023

Tidspunkt	Aktiviteter
Oktober og november 2023	Lande utkast til tiltakspakker og forslag til soner, teste ut pakker i et nedbørfelt 1. november: Invitere til drøfting med faglaga og NLR Arbeidsgruppa skal ha seminar sammen med de andre fylkene
Desember 2023	Lage oppdragsbeskrivelse til NIBIO Møte med NIBIO om oppdraget med konsekvensutredninger Informere ressursgruppa – møte?
Januar-mars 2024	NIBIO jobber med konsekvensutredningene Arbeidsgruppa jobber med rapport med kunnskapsgrunnlag som skal følge ut på høring
April 2024	NIBIO leverer sine konsekvensutredninger
Mai 2024	Møte med ressursgruppa Arbeidsgruppa lager høringsutkast – forskrift om regionale miljøkrav
15. juni- 15. sep	Forskrift med regionale miljøkrav sendes ut på høring Forskrift med regionale miljøkrav kan gjelde fra 01.01.2025
Sep-des 2024	Behandle høringsinnspill og lande endelig forskrift
1. jan 2025	Forskrift om regionale miljøkrav kan tre i kraft

Arbeidsgruppa regionale miljøkrav VT

- Hilde Marianne Lien, SFVT landbruk
- Everdien van Weeghel, SFVT landbruk
- Even Bjørk, SFVT landbruk
- Gunnar Kleven, SFVT miljø
- Natalie Allum, SFVT miljø

